

Світлана Анатоліївна ПЕТРОВСЬКА

кандидат економічних наук

*(Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Суми, Україна)*

Олена Анатоліївна ЛУК'ЯНИХІНА

кандидат економічних наук

*(Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Суми, Україна)*

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ

кандидат економічних наук

*(Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Суми, Україна)*

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНИЙ
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИНОК В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Доведено, що вплив євроінтеграційних викликів на міжнародний інвестиційний ринок виражається у наступних аспектах: 1) зумовлює модернізацію суб'єктів економіко-фінансових відносин згідно із вимогами європейської спільноти, що дає можливість визначити нові вектори розвитку та руху міжнародних інвестицій; 2) євроінтеграційні процеси забезпечують економіко-фінансову стабільність держав як одних із суб'єктів міжнародного інвестиційного ринку за рахунок підтримки Європейським Союзом майбутніх членів; 3) євроінтеграція поширює на нових суб'єктів міжнародного інвестиційного ринку дію складного, загальноєвропейського механізму регулювання та контролю у економіко-фінансовому вимірі.

З'ясовано, що міжнародний інвестиційний ринок являє собою сукупність одразу декількох складових, а саме: суб'єктів інвестиційної діяльності, інвестиційних продуктів, регуляторних механізмів, результат інвестиційної діяльності. Кожен елемент є цілком самостійною категорією як в економіко-фінансовому, так і правовому плані, адже відіграє відповідну роль у світовій економічній системі та має нормативне відображення.

Ключові слова: *інвестиційна діяльність, інвестиційний ринок, міжнародний інвестиційний ринок, євроінтеграція, євроінтеграційні процеси, міжнародні інвестиції.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день євроінтеграція є ключовим зовнішньополітичним та зовнішньоекономічним вектором розвитку України та низки інших держав, зокрема, Молдови, Туреччини,

Чорногорії, Сербії тощо. Проте формування подібного великого міжнародного хабу, окрім явних переваг, зумовлює виклики, що мають значний вплив на тенденції світової інвестиційної діяльності та розбудови інвестиційного ринку.

Як зазначає О. Ю. Кириченко, у реаліях сьогодення принциповим фактором розвитку України, без сумнівів, можна вважати процес інтеграції національного законодавства в єдину європейську систему права, що має безпрецедентне значення для багатьох галузей життя українського суспільства, зокрема для законодавчого базису, що регламентує правовідносини між державою та громадянами¹.

Паралельно з розвитком глобалізаційних процесів зросла доля міжнародних інвестицій, що не могло не привернути увагу науковців. Проблематика світового інвестиційного ринку неодноразово опрацьовувалась в роботах А.О. Задоя, Н.А. Казанкової, О.І. Крутили, І.М. Крупки, О.В. Поліщука, І.В. Причепи, О.Г. Ратушняка М.В. Симонова, О.А. Степанюка, В.В. Цимбала, О.А. Чугаєва та багатьох інших. Втім, незважаючи на велику кількість розробок, цільові дослідження впливу євроінтеграційних викликів на стан і розвиток міжнародного інвестиційного ринку на сьогоднішній день потребують новітнього наукового погляду.

Мета статті полягає у встановленні впливу євроінтеграційних викликів на міжнародний інвестиційний ринок. Для реалізації поставленої мети необхідно: 1) визначити зміст та сутність міжнародного інвестиційного ринку; 2) проаналізувати які євроінтеграційні виклики існують на сьогоднішній день в сфері міжнародних фінансів; 3) встановити особливості впливу євроінтеграційних викликів на міжнародний інвестиційний ринок.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний інвестиційний ринок є складною категорією, яка поєднує в собі як фінансово-економічні, так і правові ознаки. При цьому, його зміст походить від більш широкого явища, інвестиційного ринку. З приводу тлумачення останнього існує декілька наукових підходів. Наприклад, Т.А. Комашенко наголошує, що «інвестиційний ринок як складна економічна категорія та об'єкт державного регулювання потребує застосування певних організаційних механізмів та правового оформлення основних засад його функціонування. Адже, інвестиційна діяльність завжди починається з ринку, який, як складна система, включає в себе суб'єктів, об'єктів, інфраструктуру, ринковий механізм та контроль з боку держави за дією ринкового механізму. На інвестиційному ринку функціонують категорії попиту, пропозиції, ціни, кон'юнктури ринку, ділової активності. Саме тут інвестори шукають недооцінені ринком інструменти, які дають змогу за рахунок їх придбання підвищити через деякий час (а іноді миттєво) вартість капіталу через

¹ Кириченко О.Ю. Напрями гармонізації основних засад вітчизняної адміністративно-правової науки з євроінтеграційними вимогами. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (99). С. 138.

зростання вартості активів, у які інвестор трансформував свій капітал за допомогою інвестиційного ринку»¹.

Відзначимо, що євроінтеграційні процеси покликані у тому числі поживати приплив іноземних інвестицій в українську економіку. Європейський Союз наразі виступає провідним торговим партнером України, лібералізуючи правила торгівлі для українських підприємств, на діяльності яких суттєво позначаються виклики воєнного стану.

На думку А.А.Пересади, «інвестиційний ринок – це економічна категорія, що являє собою збалансованість попиту та пропозиції на інвестиції. Інвестиційний ринок формує суб'єкт – інвестор, тобто господарюючий суб'єкт, в якого виникає попит на інвестиції та інвестиційні товари. Інвестиційний ринок – це система, що включає: суб'єктів (інвесторів, підрядників, замовників, проектні та науково-дослідні організації тощо); об'єкти (матеріальні та нематеріальні), інфраструктуру ринку (банки, біржі, пенсійні фонди, страхові компанії, інвестиційні фонди, консалтингово-інжинірингові фірми, суд, арбітраж тощо); ринковий механізм; контроль з боку держави»²³.

Звичайно, що необхідно усвідомлювати, що інвестиції тяжіють до тих держав, де зберігається відносна стабільність в економіці, яка є відкритою та позбавленою корупційної складової. Умови воєнного стану певним чином відштовхують міжнародний капітал від українських підприємств, що актуалізує потребу в реалізації комплексних грантових програм підтримки українського малого та середнього бізнесу з боку міжнародних організацій та фондів.

В тлумаченні І. Турболець та М.В. Кондрашової інвестиційний ринок – це ринок капіталу, який дозволяє поєднати попит та пропозицію на інвестиційні ресурси, де, з одного боку, присутні інвестиційні пропозиції й проекти підприємств, програми галузі, регіону, а також різні форми власності, а, з іншого, – капітал, орієнтований на одержання прибутку. Угоди можуть відбуватися як шляхом прямої участі капіталу в реалізації тих або інших проектів (кредити, позики, фінансовий лізинг, поставка устаткування, фінансові внески в статутний капітал спільних підприємств тощо), так і шляхом придбання акцій підприємств і права участі в управлінні ними. Інвестиційний ринок не може існувати поза інформаційним простором⁴⁵.

У ході аналізу наведених точок зору вчених можемо вказати, що міжнародний інвестиційний ринок є досить абстрактною категорією, що

¹ Комашенко Т.А. Інвестиційний ринок України як об'єкт державного регулювання: сутність та механізми функціонування. *Економіка та держава*. 2009. №9. С.88.

² Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні : монографія. Київ : Видавництво Лібра, 1998. 392 с.

³ Кльоба Л.Г. Сутність, структура та елементи інвестиційного ринку України. *Агросвіт*. 2016. №12. С.13-14.

⁴ Турболець І. Чинники формування інвестиційної привабливості регіону. *Інвестиції: Практика та досвід*. 2008. № 20. С. 9-11.

⁵ Кондрашова М.В. Механізм здійснення державної інвестиційної політики в регіоні: дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2010. С. 18.

являє собою сукупність одразу декількох складових, а саме: суб'єктів інвестиційної діяльності, інвестиційних продуктів, регуляторних механізмів, результату інвестиційної діяльності. Кожен елемент є цілком самостійною категорією як в економіко-фінансовому, так і правовому плані, адже відіграє відповідну роль у світовій економічній системі та має нормативне відображення. І лише у взаємодії наведені елементи набувають єдності як категорія – міжнародний інвестиційний ринок. Враховуючи даний аспект, останній варто розуміти як сукупність економіко-фінансових та правових відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності з приводу розподілу інвестиційних продуктів у встановленому порядку з метою отримання визначеного результату – прибутку.

Багатшаровість міжнародного інвестиційного ринку обумовлює його чутливість до різноманітних впливів. До того ж варто пам'ятати, що складові елементи даної категорії існують на найвищому, світовому рівні. Так, наприклад, суб'єктами ринку є держави, транснаціональні компанії, міжнародні організації, тобто, суб'єкти міжнародних економіко-правових відносин. Через це євроінтеграційні процеси, тобто, рух відповідної держави до європейського простору в економічному, правовому, соціальному та іншому плані може позначитись на стані роботи міжнародного інвестиційного ринку та кінцевому результаті його функціонування.

Наприклад, досліджуючи особливості впливу євроінтеграції на економіку нашої держави, Л.В. Осіпова та Г.М. Дергачова визначили, що вказаний процес дає великий поштовх для вітчизняних господарських організацій. В умовах євроінтеграції кожне підприємство, яке бажає функціонувати на розвинутому і повному конкурентів ринку, має бути готовим до значних змін як в самому виробництві та технічному оснащенні, так і в управлінні даними процесами. У даній ситуації, якщо українські підприємства не почнуть модернізуватися і брати приклад з європейських компаній, вони зникнуть з ринку, оскільки їх витіснить більш розвинений конкурент¹².

Тобто, за логікою науковців, євроінтеграційні процеси виступають своєрідним «фільтром», який зумовлює модернізацію суб'єктів економіко-фінансових відносин згідно із вимогами європейської спільноти. За таких умов частина суб'єктів може не витримати навантаження подібних вимог та припинити свою діяльність, у той час як найбільш фінансово стабільні, вірно організовані в управлінському та юридичному плані, а також «привабливі» у частині здійснюваної діяльності та виробленої продукції організації зможуть вийти на європейський ринок та, що найголовніше, стати об'єктами міжнародних інвестицій. Тобто, європейська інтеграція визначає нові вектори розвитку та руху міжнародних інвестицій.

¹ Осіпова Л.В. Вплив євроінтеграційних процесів на економічний розвиток України. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2016. Вип. №2. С.79.

² Дергачова Г.М., Смольникова В. Д. Вплив євроінтеграції на стратегічний розвиток підприємств // *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22 квіт. 2021 р.). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. С.161.

Варто також звернути увагу на позицію І. В. Причепа, О. А. Сметанюка та О. Г. Ратушняка, які дослідили специфіку розвитку інвестиційної політики держави в процесі євроінтеграції. Вчені наголосили, що «інвестиційна політика Європейського Союзу є виваженою, послідовною та збалансованою. Міжнародний характер інвестиційної політики ЄС визначає її особливості, які виявляються в меті та визначених пріоритетах, в механізмі реалізації та відповідних інструментах, в правовому полі дії тощо. В розрізі своєї інвестиційної політики ЄС приділяє значну увагу підтримці країн-партнерів, у відповідності до цього передбачено мобілізацію значних інвестицій, активізацію технічної допомоги, покращення інвестиційного клімату та загальнополітичної ситуації в країнах-партнерах»¹.

Таким чином, євроінтеграційні процеси забезпечують економіко-фінансову стабільність держав як одних із суб'єктів міжнародного інвестиційного ринку. Це відбувається, з одного боку, за рахунок підтримки Європейським Союзом майбутніх членів з метою забезпечення відповідності їх економіки та правової системи основним вимогам співтовариства, а з іншого – проведення державами модернізацій в середині з метою імплементації європейських стандартів в юридичному, фінансовому, економічному, промисловому, аграрному та інших секторах.

Наступним важливим моментом, який визначає вплив євроінтеграції на міжнародний інвестиційний ринок є інституційна модель побудови Європейського Союзу, яка передбачає існування наднаціональних, загальносоюзних органів управління, зокрема: Європейського парламенту, Європейської ради, Ради Європейського союзу, Європейської комісії, Європейського центрального банку, Суду ЄС і таке інше. Метою їх діяльності є забезпечення та захист загальних інтересів усіх членів ЄС [10]. Така система дає можливість контролювати діяльність багатьох суб'єктів міжнародного інвестиційного ринку, їх валютні та банківські системи, забезпечуючи інтереси та попит інших суб'єктів світової інвестиційної діяльності.

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки проведеного дослідження, можемо відмітити, що вплив євроінтеграційних викликів на міжнародний інвестиційний ринок виражається у наступних аспектах: 1) зумовлює модернізацію суб'єктів економіко-фінансових відносин згідно з вимогами європейської спільноти, що дає можливість визначити нові вектори розвитку та руху міжнародних інвестицій; 2) євроінтеграційні процеси забезпечують економіко-фінансову стабільність держав як одних із суб'єктів міжнародного інвестиційного ринку за рахунок підтримки Європейським Союзом майбутніх членів та проведення останніми модернізацій всередині з метою імплементації європейських стандартів в юридичному, фінансовому, економічному, промисловому, аграрному та інших секторах; 3) євроінтеграція поширює на нових суб'єктів

¹ Причепа І. В., Сметанюк О. А., Ратушняк О. Г. Інвестиційна політика Європейського Союзу в межах зовнішньоекономічних зв'язків з Україною. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7874>

міжнародного інвестиційного ринку дію складного, загальноєвропейського механізму регулювання та контролю у економіко-фінансовому вимірі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириченко О. Ю. Напрями гармонізації основних засад вітчизняної адміністративно-правової науки з євроінтеграційними вимогами. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4(99). С. 138-144. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.12>.

2. Комашенко Т. А. Інвестиційний ринок України як об'єкт державного регулювання: сутність та механізми функціонування. *Економіка та держава*. 2009. № 9. С. 86-88.

3. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні : монографія. Київ : Видавництво Лібра, 1998. 392 с.

4. Кльоба Л. Г. Сутність, структура та елементи інвестиційного ринку України. *Агросвіт*. 2016. №12. С.12-17.

5. Турболець І. Чинники формування інвестиційної привабливості регіону. *Інвестиції: Практика та досвід*. 2008. № 20. С.9-11.

6. Кондрашова М. В. Механізм здійснення державної інвестиційної політики в регіоні: дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2010. 209 с.

7. Осіпова Л. В. Вплив євроінтеграційних процесів на економічний розвиток України. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2016. Вип. №2. С.75-79.

8. Дергачова Г. М., Смольникова В. Д. Вплив євроінтеграції на стратегічний розвиток підприємств. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22 квіт. 2021 р.). Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. С.160-161.

9. Причепка І. В., Сметанюк О. А., Ратушняк О. Г. Інвестиційна політика Європейського Союзу в межах зовнішньоекономічних зв'язків з Україною. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.58.

10. Прокопенко Л. Л. Інституційна система ЄС : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2023

Svitlana A. PETROVSKA

PhD in Economics

(Sumy branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Sumy, Ukraine)

Olena A. LUKYANIKHINA

PhD in Economics

(Sumy branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Sumy, Ukraine)

Lyudmila A. PARFENTYI

PhD in Economics

(Sumy branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Sumy, Ukraine)

EUROPEAN INTEGRATION CHALLENGES AND THEIR IMPACT ON THE INTERNATIONAL INVESTMENT MARKET IN THE CONTEXT OF ENSURING CRIMINOLOGY SECURITY

It has been proven that the impact of European integration challenges on the international investment market is expressed in the following aspects: 1) it causes the modernization of subjects of economic and financial relations in accordance with the requirements of the European community, which makes it possible to determine new vectors of development and movement of international investments; 2) European integration processes ensure the economic and financial stability of states as one of the subjects of the international investment market due to the European Union's support for future members; 3) European integration extends to new subjects of the international investment market the effect of a complex, all-European mechanism of regulation and control in the economic and financial dimension.

It was found that the international investment market is a combination of several components, namely: subjects of investment activity, investment products, regulatory mechanisms, the result of investment activity. Each element is a completely independent category both in economic and financial and legal terms, because it plays an appropriate role in the world economic system and has a normative reflection.

Key words: *investment activity, investment market, international investment market, European integration, European integration processes, international investments.*